

עין משפט נר מצוה

אלו עוברין פרק שלישי פסחים

מסורת הש"ס

(א) מנחת ח. חולין טז:
 תמורה טז. א. (ב) ונחת
 כא. א. וכן קהל שבט
 כמי ואולי כל כל מלאכה
 לא יעשה כזה דמכוי גבי
 את הפסח שמתו בו טו,
 (ד) [ש"ל והתנן] ט. (ה) [קתו
 יח טעמי] ו. (ו) [לעיל מו:]
 (ז) [לעיל כו:] (ח) [לעיל כו:]

הגהות הב"ח

(א) הש"י ד"ה דלף חז"ל
 וכי דהרי ספ"ל:

מוסף רש"י

מומשה ישראל. מקרא
 הוא כספי יחזקאל שם
 אחד מן האלן מן
 המלחים ממקשה ישראל
 ולענין קצנתו וקציתו
 כמי (חז"ל וכו') ז. מן
 המותר לישראל. אף
 המותר לאלות ישראל
 קצנתו (חז"ל כהן) מן
 המותר למקשה ישראל
 יצאו נכסים (מנחות ז.)
 כל קצנתו יצא יצא מקשה
 הרואה לשרוף כל עקר
 הפסחה קציה על שם
 המוקשה. כלומר האילה
 עם שפחה חמה מן
 המותר לשרוף (יחזקאל
 טו טו). ואין חילוק
 מלאכות לד"ש. אף
 עשה שמים ושלש מלאכות
 בהעלות אלה, או עשה
 מלאכה שם כה עשה
 לאתן. אף כי מיה אלא
 אחת. למ"ד בענין חלק
 יצא. כפי"ד ליה אין
 חילוק מלאכות צ"ע,
 דכ"ע לא יצא בענין חלק
 ומ"ד נמי בענין חלק
 יצא ונפק ליה חילוק
 מלאכות מועשה אחת
 מהנה, או מילי צאי"ט
 דלית בן מיה מועשה כגון
 מלאכות דשבת דחזון כרת
 ושגגות מועשה, דכה"ה
 פריש דועשה מלאכה מהנה
 קמיה שבת, וד"ה ח"ט
 דחייב מלקות הוא ואין
 חזון כרת אין בו חילוק
 מלאכות (מכות כא.).

רבינו הגנאלי

מן המאמרים ממוטרת שתי
 מאות שנשתתרו בבור,
 כלומר אפילו עזרה שהיא
 חמורה מן הכל. אם עלתה
 ונשתתרו מאמרים מותרין
 הן, מכאן לעזרה שבטלה
 במאמרים. ממשקת ישראל
 מן היין המותר לישראל,
 מכאן אמרו אין מביאין
 נסכים מן הטבל, יכול לא
 יביא מן המוקצה, אמרת
 לאו, אלא יביא מן
 המוקצה, ומה ראת
 להתירו, גמרתן מוטבל מה
 טבל מיוחד שאיסור גופו
 גרם לו שלא להקריב בו
 לא ניתקן כל שיש איסור
 גופו גרם לו. יצא מוקצה
 שגופו מותר ובושך הוא
 ואיסור הכנה בא להרחיק,
 ואי ס"ד מוקצה אסור מן
 התורה איך מתיר,
 ואיפריא. ומשני אפיק
 הבערה ועילל עצי אשרה,
 ואזהרותיה ולא ידבק בידך
 מחלוקת ר' אליעזר ור' יהושע דתנ"י
 בעני ארבעה. כל חזיה
 אמרינן הואיל, וכיון דאיכא
 אלא הואיל ובעידנא דקא
 לבו ביה, דהא אית ליה
 באפיית השת לא הפרישה
 לכהן. אבל הכא לענין
 קמ"ר ויראה לא רבקה,
 הרי הוא עובר משום לא
 תעשה כל מלאכה, כי אופה
 דבר שאינו ראוי לו ושתק,
 ואי ס"ד בהואיל פליגי נמא
 ליה אינו

ל' א מ"י פט"ו מהלכות
 מנחת חסודות הלה
 ד:
 לה ב מ"י פ"ח מהג'
 איסורי מצות הל'ט'
 לב ג שם הלה י:
 מ ד מ"י פ"א מהג' י"ט
 הלה ג:

תורה אור השלם

1. ושה אחת מן הצאן
 מן המנחתים ממשקה
 ישראל לנמחה ולעולה
 ולשלימים לכפר עליהם
 וגם ארבע עליהם:
 יחזקאל מה טו
 2. ולא ידבק בידך
 מאוקה מן החרים למען
 ישוב ין מזרחן אפ"ו ונתן
 קד' חמשים ורחמק
 והרפך כאשר נשבע
 לאבותיך: דברים ג יח
 3. ולא תביא תועבה אל
 ביתך והיית' חרם במדבר
 ששך ותשקצנו ותעב
 תהעבבו בני יצ"ר הוא:
 דברים ז כו
 4. ותצטצם את מונחותם
 ולשקורם את מצבתם
 ואשריהם תשרפון כדאש
 וחסילי אלהיהם תגדעון
 ואבותם את שקם מן
 תקוםם ההוא:
 דברים יב ג
 5. לא תעשון פן לל'
 אלהים: דברים יב ד
 6. ויום השביעי שבת ליה
 אלהיך לא תעשה כל
 מלאכה אותה ובתך ובחמך
 עבדך ואמך ובדממתך
 וגרך אשר בשעריך:
 שמות כ ט

רבינו הגנאלי (המשך)

עובר הואיל וכל חז"ל
 חזקא חזיה ליה, אמאי
 שתיק, ואלא מדיאשוק
 לית ליה הואיל. א"ל ר'
 ירמיה אי הכי הא דתנינא
 בברייתא, אמר לו ר'
 אליעזר הרי הוא עובר
 משום לא יראה ולא ימצא,
 ואשתיק ר' יהושע
 בברייתא, הכי נמי ההדר
 ביה. והא אהדר ליה
 במתני', לא יהו חמין
 שמוחזרין עליו בכל יראה
 וכל ימצא, אלא שתיק
 בברייתא ואהדר ליה
 במתני', ר' אליעזר נמי
 אימור אהדר ליה
 במכילתא אחתיה. ואע"ג
 דתסבור טעמא דר' יהושע
 (א) ואמר אני אכריע כשאתן
 אופי' נמצאיו עובר על
 הוא לברו יעשה לכם
 ועושה מועשה בידו,
 וכשאתן מניחה ואיני אופי'
 אותה נמצאית עובר ואיני
 עושה מועשה בידו. תניא
 אמר ר' הלכה כר' אליעזר
 דאמר לא תקרא לה שם
 עד שתאפה. ואע"ג דאין
 למירין הלכה ממשנה דהיא
 תלמוד. מסכימן הוא דאמר
 רב יהודה אמר שמואל
 הלכתא כר' אליעזר
 שהרודה ונתן טל של
 מצרפן, וכלתה חזקא טעמא
 הוא, ור' יצחק אמר
 הלכתא כבן בתירא דאמר
 חטיל לצונן. ואע"ג דפליגי

מח. ל' א מ"י פט"ו מהלכות
 מנחת חסודות הלה
 ד:
 לה ב מ"י פ"ח מהג'
 איסורי מצות הל'ט'
 לב ג שם הלה י:
 מ ד מ"י פ"א מהג' י"ט
 הלה ג:

חמשת

רבי אומר הלכה כר' אליעזר. ה"ר
 יוסף פסק כרבי משום דקיימא
 לנ"י כותיה מחזירו וכן מנהג ור"י
 דומה דשמא לא קאמר הלכא כרבי
 מחזירו דהא אפליגו רבא ור' חסדא
 כהכי והא דהלכה כרבי מחזירו היינו
 היכא דליכא פלוגתא דלמוראי:
 חמשת
 אלא איסור דבר אחר גרם לו ואי אמרת איסור מוקצה דאורייתא מה לי איסור
 גופו מה לי איסור דבר אחר ועוד הא את הוא דאמרת דחילוק מלאכות לשבת
 ואין חילוק מלאכות ליו"ט אלא אפיק הבערה ועייל עצי אשיריה ואזהרה מהכא
² ואל ידבק בידך מאומה מן החרם אמר ליה רב אחא בריה דרבא לאב"י ונלקי
 נמי משום³ ולא תביא תועבה אל ביתך אלא אפיק הבערה ועייל עצי הקדוש
 ואזהרה מהכא⁴ ואשיריהם תשרפון באש⁵ לא תעשון בן לה' אלהיכם אמר רמי
 בר חמא הא דרב חסדא ורבה מחלוקת דר"א ורבי יהושע היא דר"א סבר
 אמרינן הואיל ורבי יהושע סבר לא אמרינן הואיל אמר רב פפא ודילמא עד
 כאן לא קאמר ר"א התם דאמרינן הואיל אלא דבעידנא דקא עיילי לתנורא כל
 חדא וחדא חזיא ליה לדרידה אבל הכא דלאורחין הוא דחזי לדרידה לא חזי
 אימא הכי נמי דלא אמרינן הואיל אמר רב שישא בריה דרב אידי ודילמא
 לא היא עד כאן לא קאמר רבי יהושע התם דלא אמרינן הואיל אלא דאיכא
 חדא דלא חזיא לא לדרידה ולא לאורחין אבל הכא דחזי מיהת לאורחין אימא
 הכי נמי אמרינן הואיל אמרוהו [רבנן] קמיה דרבי ירמיה ור' ירמיה
 קיבלה ר' זורא לא קיבלה א"ל רבי ירמיה לרבי זורא מילתא דקשיא לן ואתיא
 כמה שני במאי פליגי ר"א ור' יהושע השתא אמרוהו משמיה דגברא רבה ולא
 ניקבלה אמר ליה היכי אקבלה דתנינא אמר ליה רבי יהושע לדברך הרי
 הוא עובר משום⁶ לא תעשה כל מלאכה ושתיק ליה ואי אתא לימא ליה
 טעמא דירי משום הואיל א"ל ולטיעמךך הא דתנינא בברייתא אמר לו ר"א
 דברך הרי הוא עובר משום כל יראה וכל ימצא ושתיק ליה ה"ג דלא אהדר
 ליה הא קא מהדר ליה במתני' דתנן לא זהו חמין שמוהורין עליו משום כל
 יראה וכל ימצא אלא שתיק ליה בברייתא ומהדר ליה במתני' ה"ג אימור
 שתיק ליה במתני' ואהדר ליה במכילתא אחריתיה תניא רבי אומר הלכה
 כר"א ור' יצחק אמר הלכה כבן בתירא וכמה שיעור שלשת קבין ר' נתן
 של רבי יוחנן בן ברוקה אומר בחיטין קבין ובשעורין שלשת קבין ר' יוחנן
 אומר משום ר"א חילוף הדברים והתניא רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן
 בן ברוקה אומר בחטין שלשת קבין ובשעורין ארבעה קבין לא קשיא הא
 בחסיכתא הא במעלייתא אמר רב פפא שמע מינה גריעין חיטי חסיכתא
 מחיטי מעלייתא טפי מודגריעין שערי חסיכתא משערי מעלייתא דאילו התם
 תילתא והכא ריבעא אמר רב קבא מלוגנאה לפיסחא וכן לחלה (ו) (והתניא)

חמשת

ר' יהושע סבר לא אמרינן הואיל והכי פירושא ר' אליעזר סבר שרי לאפותה ואע"ג
 דקוף סוף איכא חדא דלף חז"ל אין כאן איסור מלאכה הואיל וכל חז"ל ודלף חז"ל פורתא ור' יהושע סבר לא
 אמרינן הואיל דהא סופו לטובל אחת מהן לחלה הלכך כיון דטובת הגאה אינה ממון ולא עבר עלה מנחתה עד הערב וישראל: אמרוה. להא
 דרמי צר חמא: מילתא דקשיא לן כו'. דצטובת הגאה ממון ליכא לאוקמיה לחוד דנהי נמי דטובת הגאה ממון לר' אליעזר אפילו הכי
 השתא נמי עובר משום לא תעשה כל מלאכה ומוטב לעבור על כל יראה מאלו ואינו עושה מעשה צדיקים מלעבור על לא תעשה כל מלאכה
 ועושה מעשה צדיקים: טעמא דירי משום הואיל ואין כאן חילול: אהדר ליה במכילתא אחריתא. ואיכא לענינא דביתא ר' אליעזר
 סבר טובת הגאה ממון הלכך אי מתמנה גביה עבר עלה ולאפותה קודם לכן אין כאן איסור דלמרי' הואיל ואיכא לענינא ככל חז"ל ליה
 ור' יהושע סבר אינה ממון הלכך לא זהו חמין שמוהורין עליו וכי אפי לה עבר עלה דלא אמרינן הואיל והא דמריננא לעיל [מנ:] דכולי עלמא
 טובת הגאה אינה ממון לחתי לא שמיע ליה ר' אפי לה עבר עלה דלא אמרינן הואיל והא דמריננא לעיל [מנ:] דכולי עלמא
 לצונן: שיעור עיסה. לצונן פסח וכל יומר שיהיה לשומרה מדי חמון: חילוף הדברים. שיעורין קרובין להחמין יותר מן החמטים:
 הא בחסיכתא הא במעלייתא. קמיייתא במעלייתא צמיייתא בחסיכתא שלשם שלשה אינן אלא קצייים טובות: שמע מינה. לענין מקח וממכר:
 גריעין חיטי חסיכתא ממעלייתא טפי ממאי דגריעין שערי חסיכתא ממעלייתא דאילו. בחיטי קמני טובות קצייים וצרות שלשת קצייים
 אלמא גריעין תילתא ואילו בשעורין טובות שלשת קצין והערות ארבעה ליכא גריעותא אלא ריבעא: קבא מלוגנאה. קב של אותו
 מקום: לפיסחא. שלא ללוש יותר כדי שיוכל לשומרו מן החמון: וכן לחלה. צדק שיעור עיסה נמי כל ימות השנה להחמיצי צמלה:

חמשת

ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה ד' נתן בשיעור אפיית עיסה, והאי אמר בחטין קבין, דעבדי קבין חטין פת טפי
 (נ"א: פת טפי) מדרבייהו לתתא קבי שערי, וטריחא דהני טפי מחי. ור' נתן אמר בחטין שלשת קבין שרידין, כלומר חזקין
 הן ויש בהן שמוניות ועיטתה היא, פירוש מהרה, לפיכך אפילו שלשת קבין מותר, אבל בשעורין שאינן חזקין
 אלא בחושין ורוין כד שיען מתחמצת עיטתן מהרה, לפיכך אין אופין שעורים אלא קבין קבין. ומקשינן ואמרין ר'
 ישמעאל אומר קבין חטין, והא תניא שלשת קבין חטין, והוא דאמר שלשת קבין שעורין, והא תניא ארבעת קבין שעורין.
 ושננית הא דאמר קבין חטין חיטי מעלייתא, והא דאמר שלשת קבין חטין בחיטי חסיכתא, רעים דקביים [נ"א: רעים]
 כדמתרגמינן חסיכתא ובישחא. וכן בשעורים, השעורים היפות שלשת קבין, והרעות ארבעת קבין, שנמצאו עיטות פת קבים
 חטים יפות כמו שלשת קבין רעות, וכן בשעורים. נמצא בין חטיים יפות לחטים רעות שליש מיתות, ובשעורים רביעי,
 מכלל שחטיים הרעות כו'. רבותי פשיטין הן. אמר רב קבא מלוגנאה לפיסחא וכן לחלה, זהו שיעורן אחד הוא, כי
 קבא מלוגנאה הוא חמשת רביעם רעור. והן שיעור הקמח להוציא מהן חלה.

(א) נראה דיש טעות סופר דכדכ"ו וכל"ל טעמא דר"י והי אכריע דכשתי אופה מנחתו עובר על כל מלאכה לא יעשה כזה עושה כו'.